

ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ (του Αλέξανδρου Μπέλεση)

✘ Είναι η βελτίωση της πολιτείας αποκλειστικά θέμα ενός αποφασισμένου προέδρου – πρωθυπουργού ή τα προβλήματα εδράζονται σε συστημικά και ανθρωπολογικά αίτια; Πόσο καθοριστικός παράγοντας για την αποκατάσταση του δικαιώματος της ποιότητας ζωής, ή της προστασίας του περιβάλλοντος είναι η ύπαρξη ώριμων πολιτών; Είναι η επιτυχία των θετικών μεταρρυθμίσεων αποκλειστικά μόνο θέμα προσώπων ή δύναμης ή θέμα ωριμότητας των πολιτών; Τι εκφυλίζει τα μαζικά κινήματα σε αναπαραγωγείς του παρελθόντος με νέες μορφές;

Συστημική καθήλωση και πολιτικοί

Γιατί στάθηκε τόσο δύσκολο για τον πρόεδρο των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα να περάσει από το νομοθετικό σώμα ένα νόμο – αυτονόητο δικαίωμα για πολλούς – για την ασφάλιση όλων των πολιτών της χώρας; Τι σημαίνει το ότι αναγκάστηκε να υποσχεθεί στους Ρεπουμπλικάνους την αδειοδότηση της εξόρυξης πετρελαίου στην Αλάσκα με αντίτιμο την υπερψήφηση του νομοσχεδίου για την υγεία; Γιατί δυσκολεύεται να περάσει νόμους που θα διασφαλίσουν ότι θα «πρέπει να στερηθούν (οι τράπεζες) τη δυνατότητα που είχαν μέχρι τώρα, να κοινωνικοποιούν τις ζημιές και να ιδιωτικοποιούν τα κέρδη» [1] όπως είπε η πρόεδρος της βουλής των ΗΠΑ Νάνσι Πελόζι; Τι θα μπορούσε να σταματήσει το νέρωμα του κρασιού;

Σε γενικές γραμμές όλοι έχουμε συμφωνήσει στην απάντηση: το πολιτικό κόστος και η διαπλοκή με το κεφάλαιο. Δυστυχώς οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν την κοινή γνώμη – που προκαλεί το πολιτικό κόστος – είτε με φόβο είτε με το θράσος της επιδίωξης του ολοκληρωτικού ελέγχου της. Αυτοί που την αντιμετωπίζουν με διάθεση διαφώτισης και σεβασμού στο δικαίωμά της να αποφασίζει είναι κυρίως ανοργάνωτοι και προς το παρόν υπολείπονται σε επιρροή των ολοκληρωτικών ομίλων.

Τόσο το θέμα του πολιτικού κόστους όσο και της διαπλοκής δεν έχει αντιμετωπιστεί με ειλικρίνεια. Αυτό συμβαίνει όχι μόνο γιατί οι πολιτικοί είναι εξαρτώμενοι από συμφέροντα ή επειδή φοβούνται να μην δυσαρτεστήσουν την κοινή γνώμη αλλά και επειδή φοβούνται να αντικρίσουν με ευθύτητα τα αίτια του γενικότερου πολιτικού συστημικού αδιεξόδου. Ένα αδιέξοδο που κλιμακώνεται με παράλληλα αναπτυσσόμενες περιβαλλοντικές, οικονομικές, πολιτικές, διαθρησκευτικές κρίσεις. Έτσι η κατάσταση θυμίζει αυτό που έλεγε ο Ουίλσον Τσώτσιλ πριν το ξέσπασμα του Β Παγκόσμιου πολέμου:

«Διακινδυνώνουν το παράδοξο, αποφασισμένοι να μείνουν αναποφάσιστοι, σταθερά ασαθείς, παντοδύναμοι αδύναμοι, σθεναρά ασθενείς. Η εποχή της αναβλητικότητας, των ημίμετρων, του εξευμενισμού, της σύγχυσης και των καθυστερήσεων φτάνει, όμως, στο τέλος της. Έρχεται η ώρα να υποστούμε τις συνέπειες». [2]

Πως όμως να περιμένουμε προώθηση της δίκαιης αρχής του μερισμού των πόρων – σε εσωτερικό και διακρατικό επίπεδο – από ανθρώπους που τρέμουν στην σκέψη της μείωσης του προσωπικού πλούτου και προνομίων τους;

Συστημική καθήλωση και φωτισμένη κοινή γνώμη

Είναι φανερό ότι το πρόβλημα της διατήρησης των καταστρεπτικών επιλογών δεν είναι αποκλειστικά μια υπόθεση θέσμισης νόμων αλλά και του μέσου πολίτη που ζητά εξαίρεση σε ότι τον θίγει και με τον τρόπο του υποσκάπτει τους θεσμούς. Η λεηλασία των άλλων κρατών από τις μεγάλες τράπεζες αντίκειται θεωρητικά στην δημοκρατική «ιδεολογία» των χωρών της δύσης, αλλά και στον καταστατικό χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, όμως οι πολίτες τους αντέδρασαν σε αυτές μόνο όταν εκείνες «σκοούπισαν» τις οικονομίες των δικών τους νοικοκυριών και χρέωσαν τα δικά τους κράτη για να διασωθούν από την κρίση του 2008 και που πλέον απειλούν με υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των δικών τους χωρών (λόγω της διάσωσης αυτής)! Η κλοπή όμως συνέβαινε νωρίτερα εναντίον κρατών που όταν αντιδρούσαν ενίοτε κατατάσσονταν αδιαμαρτύρητα στην κατηγορία των οπισθοδρομικών κρατών – παρίες! Ορθά η κοινή γνώμη αφυπνίζεται και απαιτεί έλεγχο των τραπεζών όμως χωρίς διάκριση θα ξεφουσκώσει γρήγορα, και το πώς γίνεται αυτό είναι αντικείμενο μελέτης πολλών ιστορικών, επιστημονικών και δημοσιογραφικών βιβλίων.

Η άποψη της κοινής γνώμης «λαμβάνεται συνεχώς υπόψη» από τους πολιτικούς. Παρακολουθούν την άποψη της χρησιμοποιώντας εταιρίες δημοσκοπήσεων. Εάν η κοινή γνώμη έχει άποψη που προσδίδει πολιτικό κόστος σε κάποια πολιτική, τότε ενεργοποιούνται οι μηχανισμοί «κατασκευής συναίνεσης».

Πόσοι έντιμοι πολιτικοί όταν βρέθηκαν στην εξουσία δεν διαπίστωσαν το πόσο ανάγκη έχουν από μια *ώριμη κοινή γνώμη που να απαιτεί με αίσθηση μέτρου, να μειώνει το πολιτικό κόστος, να μην «χάβει» την προβοκάτσια, το ψέμα, τις κατασκευασμένες ειδήσεις, να πονηρεύεται απέναντι στις φωνές που την χαϊδεύουν, που να εφαρμόζει στον εαυτό της τις αλλαγές που επιθυμεί να θεοπιστούν και να μη υποσκάπτει τα δικά της με επιλογές βίας.*

Πως όμως θα σταματήσει η άπληστη και ανηλεής πρακτική του μεγάλου κεφαλαίου εάν ο μέσος πολίτης τροφοδοτεί με την δική του απληστία το σύστημα αυτό; Η άρνηση της τροφοδότησης δεν σημαίνει και ανάγκη πολιτική ανυπακοή. Το κεφάλαιο – εικονικό ή πραγματικό – συγκεντρώνεται σε λίγους, μέσω της ένταξης όλων μας μέσα σε αυτό και με κανόνες που αυτοί οι λίγοι έχουν ορίσει και οι πολλοί συμφωνήσει.

Δεν συζητάμε για μια πιο μακρινή εποχή στην οποία οι πολίτες θα έχουν ελάχιστες προσωπικές υλικές απαιτήσεις και κατ'επέκταση ελάχιστο προσωπικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Η ελαχιστοποίηση του προσωπικού περιβαλλοντικού αποτύπωματος θα είναι αποτέλεσμα της αίσθησης αβλάβειας και της απελευθέρωσης από την νευρωτική καταναλωτική επιθυμία.

Συζητάμε τουλάχιστον για μια περισσότερο υπεύθυνη κατανάλωση που θα επιτρέπει την αναδιανομή του παγκόσμιου πλούτου με στόχο την εξασφάλιση υλικής και πνευματικής ποιότητας ζωής για όλους.

Εναπόθεση όλων των ελπίδων στο χρήμα: το βασικό συστημικό λάθος

Έτσι είναι προοδευτικό ένα αίτημα για αυτόκλητο τερματισμό της άπληστης υπερκατανάλωσης στεγαστικών ή καταναλωτικών δανείων ή της συνθήκης να πετιέται στα σκουπίδια το 40% της τροφής την ώρα που κάπου αλλού – μέσα στην ίδια χώρα – υπάρχει μεγάλη πείνα. [3] Δεν είναι προοδευτικό να μοιάσουν όλοι στα golden boys, ούτε καν στα επίπεδα κατανάλωσης ενέργειας του μέσου Αμερικανού πολίτη. Προοδευτική είναι η πολιτική αναδιανομής του παγκόσμιου πλούτου με στόχο την εξασφάλιση υλικής και πνευματικής ποιότητας ζωής για όλους.

Εάν αυτό μας φαίνεται δύσκολο να το αντέξουμε τότε θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι οι αρνητικές συνέπειες της υπερσυγκέντρωσης του κεφαλαίου σε λίγους είναι κάτι που μας αξίζει καθώς τις νομιμοποιούμε με την άπληστη στάση μας. Απλώς οι «ικανότεροι» της ζούγκλας μαζεύουν όλη την τροφή»..

Χρειάζεται ένα υπολογίσιμο ποσοστό ώριμων και υπεύθυνων πολιτών σε κάθε τομέα της ανθρώπινης κοινωνίας – δημοσιογράφων, δημοσίων υπαλλήλων, εμπόρων, εργαζομένων, επιστημόνων, κλπ – που να δίνει νόημα και προοπτική στα όποια προοδευτικά εγχειρήματα της πολιτικής. Είναι λάθος να υποτιμάται και να μην θίγεται η ιδιοτέλεια των μικροσυμφερόντων σε μια κοινωνία, καθώς το άθροισμά τους συγκροτεί τη **συστημική αντιδραστικότητα** στην πρόοδο. Η συστημική αυτή αντιδραστικότητα θεμελιώνεται πάνω στην εναπόθεση όλων των προσωπικών ελπίδων στο χρήμα και τη δύναμη που αυτό συνεπάγεται.

Αυτό είναι το υπόβαθρο πάνω στο οποίο εργάζονται με άνεση εκείνοι που συγκεντρώνουν ιδιοτελώς το χρήμα σε μεγάλες ποσότητες. Έτσι δημιουργούνται οι συνθήκες που προκαλούν τις τεράστιες ανισότητες, τη στέρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων για εργασία, για στοιχειώδη ποιότητα ζωής, και ελευθερία, τη δημιουργία των πολέμων και των φανερών ή προσηματικών ολοκληρωτικών καθεστώτων.

Οι μεγάλες ιστορικές φυσιογνωμίες του γενικού αγαθού προβάλλονται και πετυχαίνουν όταν μια επικλητική ατμόσφαιρα της κοινής γνώμης [4] απαιτεί ένα ευρύτερο γενικό καλό και είναι αποφασισμένη να θυσιάσει κάτι γ' αυτό.

Αναφορές

[1] Παπακωνσταντίνος Πέτρος, 2010, Ο πρόεδρος Ομπάμα και η Ευρώπη ανακαλύπτουν την Goldman Sachs, Καθημερινή,

[2] Γκόρ Αλ, 2007, "Μια Ενοχλητική Αλήθεια", εκδόσεις ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, σελ100

[3] Σοκαριστική? η σπατάλη τροφίμων στις ΗΠΑ, 26/11/09, <http://www.in.gr>

[4] Ζήση Ιωάννη, 2010, [ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΛΟΥΤΟΥ & ΦΗΜΗΣ: ΑΥΤΟΣΚΟΠΟΣ Η ΑΥΤΑΠΑΤΗ](http://www.solon.org.gr); ; www.solon.org.gr

21 Μαΐου 2010
Αλέξανδρος Μπέλεσης
Μέλος της ΜΚΟ Σόλων
info@solon.org.gr